

BESØG I ØSTGRØNLAND

Af redaktør *Helge Christensen*

At komme fra Vestgrønland til Østgrønland en sommerdag er som at komme til et helt andet land. Naturen er anderledes, og det er menneskene også.

Mellem Angmagssalik-områdets høje og stejle fjelde, der ofte er sneklædte, breder sig frodige grønne dale, som gennemstrømmes af rivende smeltevandselve. Fjordene er fyldt med små og store isfjelde, der spejler sig i det stille vand, nogle kridhvide og blanke, andre blå eller grønne.

Det er, som om man her møder netop det Grønland, der helt nøje stemmer med de forestillinger, man havde om hele den store ø, før man overhovedet så den.

Befolkningen, som kun har været under europæisk – det vil sige dansk – påvirkning i 50–60 år, er mere umiddelbar og frimodig, end vestgrønlanderne i al almindelighed er det i dag.

Jeg mærkede det straks, jeg kom ombord i den ny og hurtige kolonibåd „Johan Petersen“, som lå og ventede på os i Kulusuk, hvor vi netop var landet med den islandske maskine fra Sdr. Strømfjord. Bådens skipper hed Lazarus, en af mandskabet bar navnet Josef, og i stævnen havde vi en mand på udkig, der hed Esejas. Lazarus bød velkommen med et stort smil, og snart efter mærkede vi den humor, han benyttede sig af, mens han udstedte sine ordrer til besætningen. Han talte ligefrem og naturligt med alle ombord, og straks følte man, at man stod overfor en grønlander uden mindreværdsfølelse af nogen art. Hvorfor skulle han også have det? Han sejlede med enestående dygtighed sin båd mellem de mange isfjelde rundt om pynten og ind i fjorden.

I Angmagssalik blev opfattelsen ikke ændret, men tværtimod bestyrket. Østgrønlanderne er ranke, stolte og glade mennesker, der spontant hilser andre, lige-gyldigt hvem de er, med et frejdigt smil, mens de sætter fingeren til kaskettens skygge.

Byen afviger fra andre grønlandske byer ved at være fuldstændig ren og næsten støjfri. Man hører kun en sagte brummen fra det nye elektricitetsværk ved elven. Husene, man ser, er gennemgående gode og pæne – nogle få dårlige huse

*Et lille udsnit af byen Angmagssalik.
Det lyse hus i forgrunden, „kastellet“, er stedets ældste træhus. Det store hus med kvistvinduerne
er inspektørboligen.*

findes dog endnu – og folk er velklædte. Man mærker intet til, at østgrønlanderens i åndelig henseende skulle stå tilbage for andre i Grønland, mange taler dansk, og drister man sig til at spørge direkte, får man svar, der giver udtryk for det samme. Jeg spurgte en dansktalende østgrønlander, som omgående svarede: „Jeg ved godt, at sådan siger man i Vestgrønland, men husk på, at vestgrønlanderne ikke er rigtige grønlandere, vi kalder dem blot kitâmiut – dem vestfra.“ Han lo, da han sagde det, så man kan vel ikke vide helt bestemt, om han virkelig mente det.

Imidlertid er den sindsligevægt og ro, der præger Angmagssalik-borgeren, lige så iøjnefaldende som den uberørthed, der er over naturen i denne del af landet. Man kommer ikke udenom, at der alligevel er noget fortidigt og ufatteligt over Østgrønland, alt virker så stille og sikkert; glædeligt er det, at denne del af den store ø efter alt at dømme nu også går en økonomisk fremgang i møde.

I Kungmiut, der har ca. 300 indbyggere – et af Grønlands største udsteder – tjente ca. 40 fiskere sidste år omkring 200.000 kr. tilsammen, d. v. s. ca. 5.000 kr. i gennemsnit. Blandt disse fiskere var 5–6 store forældreløse drenge i en båd,

Den særdeles effektive fangst af klapmydser ude i isen har samlet grønlænderinderne fra udsteder og bopladser i Angmagssalik, hvor de er travlt beskæftiget med at behandle de mange skind.

som Angmagssalik distriktsråd havde foræret dem for at give dem en start i tilværelsen.

Det kan mærkes endnu i Kungmiut, at man tjente godt sidste år, der er gang i boligbyggeriet, man er fornuftig klædt på, og man gør sig klar til i stigende grad at udnytte de torskerigdomme, som den blå fjord byder på blot i nogle få måneder hvert år. Der bygges ny butik, og der skal opføres kajanlæg, fiskehuse og tørrestilladser – der skal kort sagt ske noget til gavn og glæde for befolkningen, som i årets andre måneder er henvist til at leve af fangst på god gammel, grønlandsk vis.

Også andre erhverv finder man på i Angmagssalik distrikt. Gennem mange år har man i Østgrønland måttet høre fangeres beretninger om de mange hundreder sælskrotter fra nordmændenes skindtogter, som nytteløst drev med isen sydover for næsen af en befolkning, der nu og da godt kunne mangle kød. Nu har man med stor succes selv begyndt togter ud i isen for at fange klapmydser, og med det gode skib „Miki“ har fartøjsfører Niels Underbjerg og hans grønlandske be-

Isranunklen - en af Grønlands smukkeste blomster - viser sig, så snart sneen er smeltet.

sætning bragt den ene fangst ind til Angmagssalik efter den anden, og dygtige østgrønlandske kvinder er taget til byen for at være med i flænsningen og behandlingen af skindene, som foregår ved den fossende elv. Her sidder de i en lang række og gør skind efter skind i stand, mens andre skind vaskes rene i elven eller udspændt soltørres på græsskråningerne. Utallige sælskrotter dingler på byens kødstativer, og skindene indhandles efterhånden, som de bliver rede til det.

I Angmagssalik har man fået nyt sygehus, det er både solidt og velindrettet, og at man også har en dygtig læge, erfarede man igen i sommer. En styrmand fra en norsk sælfanger blev næsten døende bragt ind til sygehuset, hvor han omgående kom på operationsbordet. Han havde „hul i maven“, sagde en grønlandsk sygeplejerske, et perforeret mavesår, som havde medført et meget stort blodtab. Det hele så temmelig håbløst ud, men operationen, der varede mere end 3 timer, og blodtransfusionerne reddede den unge sælfangers liv. Et par dage senere gik han omkring på sygehuset, som havde han aldrig fejlet noget. Men Angmagssalik er et stort distrikt, så stort, at lægen med bekymring sejler af sted til Skjoldungen, en

*Gundike fra Kap Dan forlanger 10 kr. for at lade sig fotografere, men føjer til:
„Måske kan jeg også nøjes med en cigaret.“*

tur, der vil tage omkring en halv snes dage ialt, for der kan ske så meget, mens han er væk, når der både sprænges og bygges i byen.

Også på anden måde kan det store distrikt byde på vanskeligheder f. eks. hvad forsyningen angår. Den chartrede skonnert „Svendborg“ var 4–5 gange på vej til Isortok, lastet til lugekanten med hele den kommende vinters proviant, men hver

gang måtte man vende om, fordi isbæltet foran Isortok var umuligt at trænge igennem. Inspektør Jørgen Borchersen ville ikke give op, forsyningerne skulle frem til befolkningen, og senere skulle der også kul til stedet.

Angmagssalik står ligesom Kungmiut foran en udvikling, der vil give bedre økonomiske kår for befolkningen. Der skal bygges ny butik, den gamle er for lille, men ellers nydelig og måske en af de mest velforsynede i Grønland, og der skal opføres atlantkaj med pakhuse. Ny skole har man fået og på ønskelisten står også et alderdomshjem. I takt hermed vokser små lune boligstøttehuse op af fjeldene, og et stort rækkehus – der ikke pynter – er ved at stå færdigt. Til fiskerne bygges der både i færingestil, som kan erhverves på meget lempelige vilkår.

Trods alt dette nye er østgrønlandske sind endnu tilsyneladende upåvirkede, ingen virker rastløse, og det er som om, man er indstillet på ikke at ville tage skade. Man ser ingen drikkældighed i Angmagssalik, de eneste berusede, jeg mødte, var et par danske håndværkere.

Ved indsejlingen til Angmagssalik ligger på pynten den interessante sommerboplads Igdlomiut, en lejrplads med nogle få jordhytter og mange telte. Her bor folk fra udsteder og bopladser, når de kommer på besøg for at få deres børn konfirmeret og for at sælge husflidsarbejde, de har begået i vinterens løb. Det sætter liv over byen, når konebåden fra Kap Dan kommer sejlene ind gennem fjorden. Man kigger ned i det efterhånden sjældne fartøj, mens den lægger til, og forbavses over at se dens brogede indhold: En symaskine, en rejsegrammofon, en død sæl, en hund med hvalpe, en primus - jovist, man mangler intet, og et mere praktisk fartøj skal man lede efter, for møder man isbælter, så kravler man simpelthen op på isen, tager båden på skuldrene og går over is til frit vand.

Man hører daglig kajakfangerens skud mellem isfjeldene ude på fjorden og glæder sig over den storladne natur. Der er i Angmagssalik-området en vidunderlig flora, simpelthen fordi der ikke findes får, som andre steder i Sydgrønland græsser blomsterne væk. I blomsterdalen bag Angmagssalik findes en halv snes arter af høgeurt, vibefedt i store mængder, den duftende tjærenellike og mange andre blomster, og i elven springer laksen, så det glimter i det solklare vand. Sne-spurve og gråsiskener synger fra pilekrattet.

Kan man i Østgrønland bevare de lyse sind og de glade smil, vil den ellers lidt karrige natur fortsat være gavmild i nogle måneder af året, og vil man, hvad alt tyder på, holde løfterne om forskelligt byggeri, så vil Angmagssalik-området utvivlsomt gå stadigt lysere tider imøde.